

Skatteutskottets yttrande

1981/82:10 y

över proposition 1981/82:217 om vissa sjöfartsfrågor jämte motioner

Till trafikutskottet

Trafikutskottet har berett skatteutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 1981/82:217 om vissa sjöfartsfrågor jämte motioner. Med anledning därav får skatteutskottet anföra följande.

I propositionen lägger regeringen fram vissa förslag i syfte att stärka den svenska sjöfartsnäringens konkurrenskraft. Förslagen innebär i huvudsak att rederierna under en övergångsperiod skall kunna få ett ekonomiskt stöd. Vidare bereder regeringen riksdagen tillfälle att ta del av vad som anförts i propositionen om planerade ändringar i sjömansbeskattningen.

Det föreslagna stödet till rederierna skall utgå under en femårsperiod. Under det första året beräknas stödet normalt till 75 % av den sjömansskatt som inlevererats och trappas därefter successivt ned. Att stödet sätts i förhållande till den sjömansskatt som utgått för de ombordanställda har sin bakgrund i att beskattningen ansetts utgöra en av de viktigaste orsakerna till de svenska rederiernas kostnadssituation. Samtidigt har såväl praktiska som principiella skäl ansetts tala mot en nedsättning av sjömansskatten.

I motion 2564 av Rolf Clarkson m. fl. (m) yrkas avslag på propositionen i denna del. Motionärerna anser att problemen i stället bör lösas genom en varaktig sänkning av marginalskatterna och föreslår att sjömansskatttabellerna fr. o. m. inkomståret 1983 utformas med hänsyn till slutläget i den marginalskattereform som föreslagits från deras håll.

Utskottet saknar för sin del anledning att gå in närmare på frågan hur ett ekonomiskt stöd till rederinäringen bör utformas, eftersom denna fråga ingår i trafikutskottets och inte i skatteutskottets ämnesområde. Utskottet vill endast framhålla att sjömansskatten i stort sett bör motsvara den vanliga inkomstskatten. Med hänvisning härtill och till att motionärernas förslag inte innebär några omedelbara förbättringar för rederinäringen avstyrker utskottet motionen i denna del (yrkande 2).

Sjömansskatten är en definitiv källskatt som tas ut av dem som är anställda ombord på svenska handelsfartyg. Sjömannen skall inte deklarerera sin sjöinkomst, och någon särskild taxering sker inte heller av inkomsten ombord. Under vissa förhållanden kan sjömansskatten jämkas. Om en sjöman även har inkomst i land beskattas han härför i stort sett enligt vanliga regler. Vid denna beskattning bortser man från inkomsten ombord, men möjligheterna till vissa allmänna avdrag, grundavdrag och skattereduktion påverkas av att sjömansskatt utgått.

Avsikten med sjömansskatten är att den i stort sett skall motsvara den skatt som skulle ha utgått enligt vanliga regler men med beaktande av de särskilda förhållanden som råder för sjömännen. I proposition 1981/82:197 om en reformerad inkomstbeskattning, som f. n. behandlas av utskottet, föreslås bl. a. att sjömännen skall få del av de marginalsattesänkningar som förordas i propositionen men samtidigt vidkännas de aktuella avdragsbegränsningarna. Vidare föreslås att det schablonmässiga omkostnadsavdraget för sjömännen räknas upp till 7 000 kr. i fjärrfart och 4 000 kr. i närfart per år räknat mot nuvarande 4 000 resp. 2 000 kr. Vidare medges ett särskilt avdrag från skatten, bl. a. med hänsyn till att ombordanställda har mindre möjligheter än andra att utnyttja de förmåner som samhället erbjuder. Detta avdrag uppräknas till 600 kr. i fjärrfart och 275 kr. i närfart mot nuvarande 400 resp. 175 kr. i månaden. Avdraget för kapitalförsäkringspremier slopas för sjömännen liksom för andra skattskyldiga. Värdet av fri kost inräknas liksom tidigare i tabellerna, vilket medför att kontant ersättning för kosten inte skall tas upp som inkomst. Detta värde uppräknas nu till 805 kr. i månaden mot tidigare 535 kr. I den nyssnämnda propositionen föreslås också att sjömansskatten bestäms med utgångspunkt i en kommunal skattesats på 29 % i stället för nuvarande 28 %.

De ändringar i sjömansskattereglerna som diskuteras i den nu aktuella propositionen är bl. a. att lägga samman den ombordanställdes samtliga inkomster vid landbeskattningen, att beskatta kontant kostersättning under ledighet och samtidigt slopa uppräknningen i sjömansskattetabellerna för fri kost och att sänka skatten på engångsbelopp. I propositionen anförs bl. a. att utgångspunkten för ändringarna bör vara att lön och ersättningar som är hänförliga till tjänstgöringstid ombord skall ge en större nettoförtjänst än motsvarande förtjänst i land. Avsikten är att dessa frågor skall utredas skyndsamt med sikte på att de nya reglerna i huvudsak skall kunna tillämpas fr. o. m. inkomståret 1983.

Bakgrunden till denna omprövning av sjömansbeskattningen är bl. a. de ändrade förhållanden som inträtt sedan sjömansskatten infördes 1958. Enligt vad som anförs i propositionen vistas sjömännen numera ungefär halva året i land. Den ombordanställda kan under ett och samma år ha inkomster från flera håll utan att drabbas av samma skatteprogression som andra i motsvarande inkomstläge. Reglerna verkar även i övrigt i den riktningen att sjömännen tjänar på att byta ut tjänstgöring ombord mot tjänstgöring i land.

Rolf Clarkson m. fl. (m) biträder i motion 2564 de nu angivna förslagen i propositionen. Även Bertil Zachrisson m. fl. (s) tillstyrker i motion 2567 en utredning om att beskatta extrainkomsterna i land med hänsyn till den sammanlagda inkomsten. De motsätter sig däremot de förändrade skatteregler för kostersättning och engångsbelopp som aviseras i propositionen och som enligt deras mening innebär klara ingrepp i gällande avtal för de

ombordanställda. I motion 2566 yrkar Lars Werner m. fl. (vpk) avslag på propositionen med hänvisning bl. a. till att de anställdas villkor och rättigheter enligt deras mening försämras på ett ej acceptabelt sätt.

Med anledning av vad som anförts i de båda sistnämnda motionerna kan framhållas att sjömansskatten i allmänhet är lägre än skatten på motsvarande inkomst i land. Detta har ansetts motiverat av att sjömännen i många fall inte kan tillgodogöra sig olika samhällseliga förmåner på samma sätt som andra. Sjömansskattens karaktär av definitiv källskatt innebär fördelar både för de ombordanställda och för skatteadministrationen. Detta gör också att vissa skatteförmåner och en del ojämheter vid beskattningen bör kunna accepteras. Av redogörelsen ovan för de förslag som läggs fram i proposition 1981/82:197 framgår att ytterligare lättnader nu kommer att genomföras i sjömansskatten. Utskottet har inte något att erinra mot dessa förslag. Avsikten med den aviserade översynen av sjömansskatten är inte heller att skärpa beskattningen av sjömännens inkomster ombord. Däremot kan det — mot bakgrund inte minst av de ändrade förhållanden som inträtt sedan sjömansskatten infördes 1958 — ifrågasättas om reglerna för beskattningen av sjömännens inkomster i land till alla delar är lämpligt utformade. Det går inte att bestrida att reglerna i vissa fall kan medföra betydande lättnader även för beskattningen av sådana inkomster, vilket inte har varit avsikten med reglerna. Utskottet har för sin del inte något att erinra mot en översyn av dessa regler.

När det gäller beskattningen av sjömansinkomster i form av fri kost ombord m. m. och av engångsersättningar har avsikten med dessa regler inte varit att åstadkomma särskilda lättnader i beskattningen. I propositionen anförts att beskattningsreglerna i fråga om dessa detaljer medför vissa ej önskvärda konsekvenser.

Utskottet har inte något att erinra mot att även dessa frågor omfattas av den aviserade översynen av beskattningen eller mot att man också tar upp frågan om beskattningen av sjölöner som under en och samma period erhållits från olika arbetsgivare. Riksdagens ställningstagande till dessa frågor bör enligt utskottets uppfattning anstå i avvaktan på resultatet av de kommande övervägandena. Utskottet finner för sin del inte skäl att nu göra sådana bindande uttalanden i dessa frågor som yrkas i motionerna. Utskottet avstyrker således mot denna bakgrund motionerna 2564 yrkande 1, 2567 yrkande 2 och 2566 yrkande 1 i den mån yrkandet avser riktlinjerna för det planerade utredningsarbetet.

Yrkande 4 i motion 2564 av Rolf Clarkson m. fl. (m) innebär att regeringen bör överväga att låta investeringar i fartyg berättiga till investeringsavdrag.

Den lagstiftning om särskilt investeringsavdrag vid redovisningen av mervärdesskatt som antogs av riksdagen i höstas innebär — liksom tidigare lagstiftning om investeringsavdrag — att fartyg och andra anskaffningar inom transportsektorn inte omfattas av reglerna om investeringsavdrag.

Utskottet är för sin del tveksamt till att en ändring i detta hänseende kan bidra till att lösa sjöfartsnäringens aktuella problem. Med hänsyn härtill och till att syftet med reglerna är att stimulera till inventarieanskaffningar under en lågkonjunktur avstyrker utskottet motionen i denna del.

I motionerna 2561 av Sonja Rembo (m) och Siri Häggmark (m) och 2565 av Sten Svensson (m) och Göthe Knutson (m) yrkas att partrederier alltid skall anses sakna fast driftställe i kommunalskattelagens mening. I den förstnämnda motionen yrkas också att rätten för partredare att göra avdrag för underskott vid beskattningen inte begränsas på sätt som har föreslagits i proposition 1981/82:197.

Som utskottet anfört tidigare i yttrande till trafikutskottet kan reglerna om rätt beskattningssort för partrederier medföra problem på grund av de begränsningar dessa regler medför i fråga om möjligheterna till underskottsavdrag. Utskottet fann då att detta var ett generellt problem som bör prövas i samband med det utredningsarbete som pågår inom kommittén (B 1980:05) om underskottsavdrag. Med hänvisning härtill och eftersom utskottet inte finner anledning att förorda ett särskilt undantag för partrederier från de nu aktuella allmänna begränsningarna i rätten till underskottsavdrag avstyrker utskottet motionerna i dessa delar.

Stockholm den 19 maj 1982

På skatteutskottets vägnar
ERIK WÄRNBERG

Närvarande: Erik Wörnberg (s), Knut Wachtmeister (m), Stig Josefson (c), Valter Kristenson (s), Rune Carlstein (s), Tage Sundkvist (c), Bo Lundgren (m), Curt Boström (s), Ingemar Hallenius (c), Bo Forslund (s), Anita Johansson (s), Bernt Ekinge (fp), Arne Gadd (s), Arne Svensson (m) och Erling Bager (fp).

Avvikande meningar

1. Knut Wachtmeister, Bo Lundgren och Arne Svensson (samtliga m) anser att det avsnitt av utskottets yttrande på s. 1 som börjar med "Utskottet saknar" och slutar med "i denna del (yrkande 2)" bort ha följande lydelse:

Som anförs i motion 2564 sammanhänger problemen inom sjöfartsnäringen med näringslivets problem i övrigt. Skattetrycket har under 1970-talet nått en nivå som innebär att vår ekonomi förlorat sin tillväxtförmåga. Därför måste det samlade skatteuttaget minska och de offentliga utgifterna skäras ned. Likaså måste näringspolitiken bedrivas med generella i stället för selektiva medel. Att olönsamma näringar subventioneras leder till att produktionsresurser låses fast i krisindustrier som varvs-, järn- och stålindustrin. Subventionerna kräver också skattehöjningar som med-

för att andra branscher, t. ex. sjöfartsnäringen, får ett svårare konkurrens-läge. Huvudskälet till att den svenska sjöfartsnäringen kämpar med svårigheter torde vara det höga kostnadsläget i Sverige.

Mot denna bakgrund kan utskottet inte biträda det i propositionen framlagda förslaget om stöd till sjöfartsnäringen. Detta stöd är konstruerat på ett i grunden felaktigt sätt. Skulle förslaget genomföras torde det dessutom på sikt bli mycket svårt att avvisa motsvarande krav på "skatteåterbäring" från andra branscher i likartad belägenhet.

Det är framför allt bemanningskostnaderna som skiljer svenska fartyg från flertalet andra länders fartyg i kostnadshänseende. Dessa höga kostnader har till stor del förorsakats av alltför höga marginalskatter. Det är därför av stor vikt att en varaktig sänkning av marginalskatterna snart genomförs.

Med tanke på sjöfartsnäringens speciella situation bör sjömansskatten redan fr. o. m. den 1 januari 1983 utgå från den inkomstskatt i övrigt som kommer att gälla i slutläget av den marginalskattereform som nu håller på att genomföras. Förslag om detta bör föreläggas riksdagen under hösten 1983. Dessa förslag bör samordnas med de övriga ändringar av sjömansskatten som regeringen avser att förelägga riksdagen. På detta sätt skapas förutsättningar för kostnadsänkningar i samband med förhandlingar mellan parterna på denna del av arbetsmarknaden. Hänsyn måste då tas till den snabbare justering av marginalskatterna som på detta vis kommer de ombordanställda till godo.

I propositionen anför departementschefen att ombordanställda inte på samma sätt som landanställda kan tillgodogöra sig olika samhällsliga förmåner och faciliteter. Detta gäller naturligtvis också de förmåner som utgår genom olika socialförsäkringar. Det skulle därför framstå som naturligt att förbättra kostnadsläget för sjöfartsnäringen även genom sänkta arbetsgivaravgifter. Det bör ankomma på regeringen att efter ytterligare överväganden återkomma till riksdagen med eventuella förslag i detta hänseende.

Utskottet tillstyrker således yrkandena 2 och 3 i motion 2564.

2. Erik Wärnberg, Valter Kristenson, Rune Carlstein, Curt Boström, Bo Forslund, Anita Johansson och Arne Gadd (samtliga s) anser att det avsnitt av utskottets yttrande på s. 3 som börjar med "Utskottet har inte" och slutar med "planerade utredningsarbetet" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets uppfattning får dock inte de ombordanställdas avtalsenliga villkor ensidigt försämrats genom att ändringar görs i de speciella skatteregler som gäller för dessa grupper och som ligger till grund för arbetsöverenskommelser. Utskottet instämmer därför i yrkande 2 i motion 2567, medan yrkande 1 i motion 2564 och yrkande 1 i motion 2566 avstyrks i den mån dessa yrkanden avser riktlinjerna för det planerade utredningsarbetet.

3. Knut Wachtmeister, Bo Lundgren och Arne Svensson (alla m) anser att det avsnitt av utskottets yttrande som börjar på s. 3 med "Den lagstiftning" och slutar på s. 4 med "denna del" bort ha följande lydelse:

Vissa särskilda åtgärder behöver vidtas så att sjöfartsnäringen inte i vissa avseenden diskrimineras i förhållande till andra branscher. Enligt lagstiftningen om investeringsavdrag tillhör fartyg inte de investeringsobjekt som berättigar till avdrag. Enligt utskottets mening bör regeringen överväga att låta investeringar i fartyg berättiga till sådana avdrag. Utskottet tillstyrker således yrkande 4 i motion 2564.